

ALBUM

Historiens diskrete sjarm

Det Norske Kammerorkester kobler briljant musisering med sofistikerte poenger.

JEAN-BAPTISTE LULLY: LE BOURGEOIS GENTIL-HOMME / RICHARD STRAUSS: DER BÜRGER ALS EDELMANN
Det Norske Kammerorkester
Terje Tønnesen, leder
Lawo, 2017

Forholdet mellom musikk og historie kan tematiseres på et utall forskjellige måter. En av de mindre vanlige går via begreper som humor og ironi, kanskje rett og slett fordi den klassiske musikken lett fremstår som alvorspreget og seriøs. Eller mer presist: Den kan riktignok være humoristisk, men ironisk? Det virker mindre opplagt.

Den siste fornemmelsen er på den annen side ikke bare overfladisk. For musikkens væremåte er umiddelbar og direkte, mens ironien derimot forutsetter distanse og tvisyn, muligheten for å holde motstridende oppfatninger opp mot hverandre. Skal man få til dette musikalsk, kreves et sofistikert spill, som også involverer forholdet til historiens distanse. På sin siste plate kommer Det Norske Kammerorkester og Terje Tønnesen langt i å antyde noe slikt, på flere plan.

Komisk ballett. Rammen er Molières komedie *Le bourgeois gentilhomme* – den borgerlige adelsmann – om borgeren Jourdain's lattervekkende streben mot adelens rang og posisjon. Ironien ligger allerede i tittelen, som henter om det umulige i ambisjonen. Stykket – en såkalt *comédie-ballet* – sørger også for å sette adelens formler i et komisk lys.

Materialet blir så presentert ved to ulike musikalske versjoner. Først – eller underlig nok sist på platen – kommer utdrag fra originalmusikken til den franske hoffkomponisten Jean-Baptiste Lully, som også var Molières samarbeidspartner i 1670. Denne etterfølger Richard Strauss' virtuose suite av satser, komponert fra 1911–17, og etter mye om og men satt sammen av teatermusikken til Hugo von Hofmannsthal bearbeiding av Molières komedie, nå under den tyske tittelen *Der Bürger als Edelmann*.

Café-stil. Som sagt ligger ironien her på flere plan. Foruten det tekstlige forelegget, er Strauss' musikk tidvis lattervekkende i seg selv. Den er frekt uhøytidelig, snål og snurrig,

men samtidig overlegent briljant skrevet for lite orkester, det vil si relativt få musikere og med en fremtredende klaverstemme som iblant gir uttrykket et kafé-aktig preg. Kammerorkesteret låter inspirert og med sprudlende overskudd. Ingrid Andnes har solid grep om klaverstemmen, og de mange solo-innslagene, særlig med Tønnesen selv og Øystein Sonstad på henholdsvis fiolin og cello, står ut med akkurat det glitrende skimmeret Strauss trenger.

Videre siterer tyskeren Lully på en for oss underlig fet og inautentisk måte. Men det rareste er kanskje at mens Strauss' moderne musikk låter underlig og fremmed, er det Lullys alderdommelige dansesatser – bourrées, gavotter, gailarder osv. – som virker mest direkte på oss. I overgangen fra det tyske, lett overmodne jåleriet til den franske barokkens høytidelige, stramme og for sin tid sikkert også vittige karakterstykker, er det som om musikken vinner en egen umiddelbarhet, ironisk ettersom vi er satt nesten 350 år tilbake i tid.

Mye skyldes den historiske bevisstheten barokkmusikk har vært fortolket med de siste tiårene, en bevissthet Det Norske Kammerorkester også med kløkt har visst å ta innover seg. De spiller riktignok på moderne instrumenter, men fraseringene, ornamentene, tempobevisstheten og gjennomsluttheten ville ikke vært tenkelig uten den historisk bevisste fremføringspraksisens innsats. At denne, for moderne ensembler, har medført et generelt høynet nivå for refleksjon, er Det Norske Kammerorkester og Terje Tønnesen med denne platen et godt – og elegant humoristisk – eksempel på.

Emil Bernhardt

ILLUSTRASJON: ANETTE L'ORANGE / BLUNDERBUSS.NO / LAWO

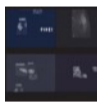
Tre flammer: Mats Gustafsson, Johan Berthling og Andreas Werliin opptre som tilnærmet likeverdige solister.
FOTO: JOHAN BERGMARK / RUNE GRAMMOFON

ALBUM

Triokunst

Fire! makter å være både hyperstøyende og avvæpnende.

Fire!
The Hands
Rune Grammfon/
Musikkoperatørene 2018

Trioforformatet er både åpent og tungt historisk ladet. I rocken er besetningen med gitar, bass og trommer kodet som kraftfull og virtuos, for ikke å si hypermaskulin, og begrepet «power-trio» blir gjerne forbundet med band som Cream, The Jimi Hendrix Experience og Grand Funk Railroad. I jazzen har dette en parallell i trioer med saksofon, bass og trommer. Her krever fraværet av et tradisjonelt akkordinstrument at musikerne arbeider hardere for å fylle ut lydbildet, en estetikk vi kan spore tilbake til saksofonister som Sonny Rollins og Ornette Colemans trioer på 1950- og 1960-tallet.

Svenske Fire! skaper på sett og vis en syntese av disse to stilene. Hvis vi nærmer oss bandet fra rockens kant, låter de som en vellykket krysning av amerikanske band som Morphine og Codeine: tre musikere som med enkle midler lager suggererende, repetitiv musikk som langsomt utfolder seg.

Går og går. Mats Gustafsson (saksofon og elektronikk), Johan Berthling (bass) og Andreas Werliin (trommer) har

holdt på med Fire! i et tiår, og samarbeidet er høyst produktivt. *The Hands* er deres sjette trioplate på norske Rune Grammfon. Parallelt utgjør de tre kjernen i det større prosjektet Fire! Orchestra, som er aktuelle med sin femte plate i år.

I trioene dyrker de et mer destillert og mindre masete uttrykk, hvor sangene er bygget rundt riff og ostinatoer som går og går, med de tre som tilnærmet likeverdige solister. Det er mindre sprelsk og mer dvelende enn Gustafssons svensk-norske trio The Thing, men ikke nødvendigvis mindre eksperimentelt: Elektronikken spiller en sentral rolle på *The Hands*, både som vring til basslyden og i form av feltopptak, lydsløyer og støy. Slik blir den elektriske dimensjonen i praksis en medspiller eller et fjerde medlem, for eksempel med innslagene av svenskspråklige samples som gjør bandet akkurat litt eksotisk i internasjonale ører.

Mindre macho. Stykkene er enkelt og effektivt gjennomført, og akkurat så ensformige at bandet gjør lurt i å holde sangene såpass korte som de gjør. Temaene høres ut som de har dukket opp i løpet av jamming i øvingsrommet, og det låter henslengt samtidig som lytteren ikke er i tvil om at vi hører musikere som er intenst

oppmerksomme på hverandre.

Undertegnede har mest sans for Fire! i trioformat. Orkesterutgaven blir for anmassende, og på sitt mest endimensjonale har trioene dessverre noe av det samme utmattende ved seg. Desto gledeligere er det at *The Hands* såpass ofte får denne anmelderen til å tenke på Morphine, som med sin mer transparente kombinasjon av saksofon, bass, trommer og dempet stemmebruk i rockeband-format tilbød et adskillig mindre macho uttrykk enn hva tilfellet gjerne er med de virtuose power-trioene i rocken.

Den elektriske dimensjonen blir i praksis en medspiller eller et fjerde medlem

Fire! er ypperlige på å underholde med bråkete bass, frenetiske trommer og frijazz-aktige saksofonsoloer i samspill med støyvegger og forvridde samples, men dempede sanger som «Touches Me with the Lips of Wonder» og den vakre avslutningen «I Guard Her To Rest» viser også at de er mer enn bare endimensjonalt «rocka» og støyende.

Jon Mikkel Broch Ålvik